

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Kansliatoimiston henkilökunta ym. Kertomusvuoden päättyessä oli toimistossa 9 vakinaista viranhaltijaa sekä 2 työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Kansliatoimiston pitämään viraston diaariin kirjattiin kertomusvuonna 828 saapunutta ja 446 lähtenyttä kirjettä.

Virastopäällikön päätösluetteloon merkittiin 105 päätöstä.

Kertomusvuoden aikana sattui 34 tapaturmaa, joista aiheutui 868 lomapäivää.

Ohjaustoimiston henkilökunta. Ohjaustoimistossa oli kertomusvuoden aikana vakainasina viranhaltijoina kaksi urheilunohjaajaa. Lisäksi oli 1.6.—30.8. välisenä jaksone toimistossa uimakoulu- ja uimarantatoiminnan tarkastajana sekä ohjaustoimitsijana kaksi voimistelunopettajaa. Kausiluontoisia, työsopimussuhteisia ohjaajia oli vuoden aikana yhteensä 150 henkilöä.

Toimiston päällikkönä toimi urheilunohjaaja, voim.op. Aino Numminen.

Toimintaryhmät. Käytännön ohjaustoiminta jaksottui seuraaviin vuodenaikojen ja harjoituskausien edellyttämiin yhtenäisiin, ohjelmituihin ryhmiin: kuntoliikuntatoiminta harjoitussaleissa syksystä kevääseen, talvikauden ulkourheilu ja ulkoilu, kesäkauden ulkourheilu, uimakoulutoiminta, retket sekä kansanurheilun ja -ulkoilun joukkotoiminta.

Toiminnan ohjelmointi pyrittiin toteuttamaan kiinteässä yhteistyössä kaupungissa toimivien urheilu- ja voimistelu- ym. seurojen ja näiden yhteiselinten kanssa. Tässä tarkoituksessa osallistuttiin myös joukkoliikunta-

toiminnan aloittamiseen yhteistyössä valtakunnallisten kuntoliikunnan järjestelyelinten kanssa. Näistä mainittakoon erityisesti Tahkon hiihto, Seitsemän veljeksien hiihto, Kevään Kunto Kausi, syksyn polkuretki ja kesäkauden tantsutoiminta.

Toimintakohteet. Sisätoimintakauden ohjattu kuntoharjoittelutoiminta järjestettiin pääasiallisesti kaupungin omissa harjoitussaleissa Stadionilla, Ruskeasuon hallissa ja Kumpulan uimalan harjoitustiloissa. Pihlajamäen kansakoulusalissa aloitettiin syksyllä sekä naisille että miehille kuntovoimistelu- ja palloiluharjoitukset, joita pidettiin kahdesti viikossa. Naisten vuoroihin ilmoitautui heti lähes sata osanottajaa, miehiä vastaavasti 30—40 harjoitusvuorota kohden. Voimailuharjoittelu keskittyi Ruskeasuon hallin ja Kumpulan uimalan voimailusaleihin, mitkä olivat varatut vapaata harjoittelua varten 3—4 kertaisin viikoittaisin harjoitusvuoroin.

Kesäkauden laajimpana ohjaustoimintana käsitti uimakoulutyö yli 4 000 lasta 29 toimintakohteessa, joissa toimi 60 opettajaa kokopäiväisinä työntekijöinä kahden kuukauden ajan. Opetustehtävien lisäksi kuului uimaopettajien tehtäviin turvallisuuden ja järjestyksen valvonta uimaloissa ja uimarannoilla, joissa kesäaikana kävi n. 555 000 henkilöä. Uimakauden päätösjuhlana järjestettiin Uimastadionilla 17.8. uimakoulujen yhteinen uimapromotio, missä seppelöitiin 967 uimamaisteria ja -kandidaattia. Promootorina toimi kaup.joht. Veikko Järvinen.

Mielenkiinto ohjattuihin retkiin osoitti

huomattavaa nousua. Kertomusvuoden aikana järjestettiin yhteensä 16 ohjattua retkeä vaihteleviin kohteisiin, näistä uusina retki- muotoina 4 sien- ja marjaretkeä Luukin ja Salmenkartanon ulkoilualueille. Kullakin retkellä oli 300—600 osanottajaa. Opastuksesta huolehtivat vuorottaisesti Helsingin Latu, Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunta ja Helsingin Suunnistajat. Retkiin osallistui 7 347 henkilöä.

1.5.—30.6. välisenä aikana toimeenpantiin valtakunnallisten kuntourheilun keskusjärjestöjen ohjelmoima Kevään Kunto Kausi. Järjestelyn toteuttamiseksi oltiin yhteistoiminnassa mm. Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton, paikallisten urheilu- ja ulkoilujärjestöjen, liikelaitosten ja koulujen kanssa. Tarkoitusta varten kartoitettiin 33 reittiä eri puolille kaupunkia 10 km:n kävelyn, 1.5 km:n juoksun ja 20 km:n pyöräilyn suorituskohteiksi. Kirjattujen suoritusten laskettu kokonaismäärä oli jonkin verran yli 20 000.

Kesäkauden ulkoilutilaisuuksina toimeenpantiin yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen (7) kanssa tantsuja, yhteensä 5 tilaisuutta, joista kaksi järjestettiin Seurasaareissa, muut Pikukuskella, Mustikkamaalla, Taivaskalliolla ja Kaivopuistossa. Kesän sateinen sää haittasi jossain määrin yleisön osanottoa. Kuhunkin tilaisuuteen oli saapunut n. 300—600 henkilöä.

Kesäkauden aikana järjesti 31 helsinkiläistä voimistelua ja urheiluseuraa nuorten kesäleirin, jota varten seurat saivat urheilu- ja ulkoilulautakunnan myöntämän määrärahan. Ohjaustoimiston taholta suoritettiin kesän kuluessa 25 seuran järjestäminen kesäleirien tarkastus.

Tiedotustoiminta. Kaupungin urheilu- ja ulkoilupaikkojen käytön sekä niillä tapahtuvan ohjaustoiminnan tunnetuksi tekemistä tarkoitavista ohjaustoimiston toimenpiteistä mainittakoon mm. seuraavat: sanomalehdille jakeluna toimitettu uutispalvelu ja lehdistö-

informaatiotilaisuudet; TV:n ja radion välityksellä suoritettut haastattelut ja kuvaukset; maksulliset sanomalehti-ilmoitukset; eri ohjaustoimintamuotoja selvittelevät ulkojulistet, kartat ja opasteet; urheilu- ja ulkoiluseuroille, kouluille, laitoksille, virastoille ja yhteisöille suoritettu tiedotuspalvelu; osallistuminen kartoin ja julistein, esittelylehtisin ja valokuvin Stockmannin tavaratalossa 23.—30.1. järjestettyyn talviurheilunäyttelyyn sekä samassa paikassa 10.5.—4.6. järjestettyyn kesän urheilu- ja ulkoilutoimintaa selvittelevään näyttelyyn; Pirttimäen ulkoilualan kiintorastiverkostoa esittelevän kartan valmistaminen 5 000 kpl:n painoksena; Tantsut kesällä 1965 -esittelyvihkosen valmistaminen 5 000 kpl:n eränä sekä Helsingin hiihtoladut ja ulkoilureitit -opasteiden aikaansaaminen eri maastokohteisiin.

Ohjaustoimiston tehtävissä eri toimintapisteissä käytännöllisiä ohjaustehtäviä hoitaville ohjaajille järjestettiin kurssi- ja neuvontatilaisuuksia. Näistä mainittakoon mm. uimaopettajille 17.—18.6. järjestetyt opintopäivät, joihin osallistui 50 opettajaa.

Ohjaustoiminnan laajuus kertomusvuonna selviää seuraavasta:

Ohjausmuoto	Ohjauskoh- teiden luku- määrä	Ohjaa- jien luku- määrä	Ohjausker- tojen luku- määrä	Osanot- tajien luku- määrä
<i>Talviurheilu- ja ulkoilu</i>				
Kaunoluistelu ...	11	8	105	2 950
Jääkiekko	6	5	29	365
Mäenlasku	9	9	234	2 450
Hiihtokurssit ...	18	19	119	2 350
Pujottelu	3	3	48	400
Opastetut hiihto- retket	4	6—10 (retkeä kohden)	4	2 984

<i>Kesäurheilu- ja ulkoilu</i>	Ohjaus-kohteita	Ohjaa-jia	Ohjaus-kertoja	Osan-ottajia
Urheilun kenttä-neuvonta	16	6	331	6 284
Naisten voimistelutelu	1	1	65	3 500
Uimakoulutyö ...	28	60	1 500 (pv)	4 270
Uimapromootio	1	2	1	950
Uimaopettaja-kurssit	1	4	2 (pv)	50
Tantsut	5	5	5	3 500
Suunnistus	2	4	4	100
Opastetut patikka-, sieni- ja marjaretket ja vaellukset	12	10	12	4 100
		(retkeä kohden)		

Ohjausmuoto	Ohjaus-kohteiden luku	Ohjaa-jien määrä	Ohjaus-kertojen määrä	Osanot-tajien luku-määrä
<i>Sisäharjoitustoiminta</i>				
Perheenemäntien kuntosuoritus	4	2	160	5 000
Naisten kuntovoimistelu ja -palloilu	3	3	166	6 500
Lasten ryhtivoimistelu ...	2	2	120	2 000
Miesten kuntovoimistelu ja -palloilu	3	3	250	7 500
Tyttöjen telinevoimistelu	1	1	30	600
Kuntovoimailu	1	1	80	2 000

Kevään Kunto Kausi 1.5.—30.6.

Reittejä ja suorituskohteita 33, kirjattuja suorituksia 20 000.

Teknillisen toimiston henkilökuntana oli insinööri ja kaksi rakennusmestaria. Toimiston päällikkönä toimi ins. Timo Tiihonen.

Teknillisen toimiston tehtävänä oli mm. hoitaa lautakunnan hallinnossa olevien alueiden, rakennusten, laitosten ja laitteiden kun-

nossapito- sekä perusparannustöiden rakennuttajatehtävien teknillisluonteiset asiat.

Urheilu-osastossa oli kertomusvuoden lopussa 13 viranhaltijaa. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan kesäkuussa, eli 160 henkilöä ja alimmillaan marraskuussa, eli 80 henkilöä.

Osaston päällikkönä toimi voim.op. Esko Numminen.

Urheiluosaston 1.1. alkaen kunnostamia ja vuoden aikana valmistuneita kohteita oli seuraavasti:

Urheilupaikat

	lukumäärä
Yleisurheilukenttiä	15
Jalkapallokenttiä (ruohok.)	18
» (hiekkak.) ...	26
Pesäpallkenttiä	9
Koripallkenttiä	20
Lentopallkenttiä	60
Korttelikenttiä	15
Tenniskenttiä	13
Ratsastuskenttiä	1
Pyöräilyratoja	1
Jousiammuntaratoja	1
Hyppymäkiä	16
Pujottelurinteitä	4
Luistinratoja	36
Maaumaloita	2
Uimaratoja	19

Uusia kohteita valmistui kertomusvuonna lopullisesti neljä. Luistinratoja oli rakennusviraston kunnostamat mukaan lukien yht. 72 ja yhteinen pinta-ala oli 267 100 m². Vii-toitettuja hiihtolatuja oli 280 km sekä ulkoiluteitä 21 km.

Valvottuja urheilu- ja palloilukenttiä käytettiin harjoituksiin arviolta seuraavasti: kesäkauden aikana 500 000 henkilöä sekä talvi-kauden aikana luisteluun 850 000 henkilöä ja hiihtoon 300 000 henkilöä (arvioituna 10 hiihtosunnuntain otantana majojen käyttötilastojen ja kansan hiihtosuoritusten perusteella).

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Uimarannoilla kävijöitä oli 360 000 henkilöä ja maa-uimaloissa (Kumpula ja uimastadion) 340 000 henkilöä.

Kentät olivat varattuina kilpailutilaisuuksien varten urheilulajeittain seuraavasti:

urheilulaji	kilpailujen lukumäärä
yleisurheilu	246
jalkapalloilu	3 382
pesäpalloilu	696
jääkiekkoilu	325
jääpalloilu	194
koripalloilu	38
lentopalloilu	147
pikaluistelu	65
pyöräily	46
uinti	37
käsipalloilu	47
muut	61
yhteensä	5 284

Kilpailutilaisuudet, varatut harjoitustunnit, kilpailuissa käynyt yleisömäärä sekä harjoituksissa kävijät kenttä- ja paikkakohteittain:

yleisurheilu:

	kilpailuja	yleisöä	kävijöitä harjoituksissa
Eläintarha	137	8 600	18 000
Lauttasaari	11	500	4 000
Kaisaniemi	1	200	—
Kallio	3	300	3 000
Käpylän urheilupuisto	25	750	8 000
Vartiokylä	13	400	10 000
Herttoniemi ...	7	300	6 000
Pakila	1	50	8 000
Oulunkylä	26	1 300	10 000
Tapanila	5	300	6 000
Pukinmäki	4	250	6 000
Etelä-Haaga ...	13	600	5 000
yhteensä	246	13 550	84 000

Sisäharjoitustilat olivat varattuina käyttötunnettain seuraavasti:

C-Messuhalli

	käyttötunteja
jousiammunta, yleisurheilun ja pallon kuntosarjoittele, kori-, lento- ja sulkapallo	907.5
Kumpulan uimala	
painonnosto, kuntovoimistelu, pöytätennis, nyrkkeily ...	707.5
Ruskeasuon ratsastushalli	
kori-, käsi- ja sulkapallo, tennis, painonnosto, nyrkkeily, ratsastus	6 049.5
Stadionin harjoitussalit	
itäsiivu; kori- ja lentopallo, voimistelu	5 183.0
pohjoiskaarre: pöytätennis, voimistelu, liikuntakoulu, kansantanssi	975.0
yhteensä	13 822.5

jalkapalloilu:

	kilpailuja	yleisöä
Töölön pallok. ...	299	60 000
Väinämöinen ...	232	10 000
Lauttasaari	98	2 000
Meilahti	70	1 500
Tali	165	—
Pasila	201	—
Kivitorppa	80	2 000
Taivalniemi ...	11	500
Käpylän urheilupuisto	912	30 000
Kallio	229	12 000
Käpylän urheilukenttä	21	1 100
Herttoniemi ...	69	3 500
Vallila	47	1 000
Vartiokylä	109	5 000
Laajasalo	53	—
Kulosaari	3	300
Annala	107	2 000

	kilpailuja	yleisöä
Pitäjänmäki ...	39	2 000
Tapanila	133	5 000
Paloheinä	24	1 200
Etelä-Haaga ...	50	2 000
Pukinmäki	28	1 500
Oulunkylä	82	4 500
Etelä-Kaarela ...	160	3 000
Pohj.Haaga ...	98	2 000
Pirkkola	102	1 500
yhteensä	3 422	153 600

	kilpailuja	yleisöä	harjoituksissa kävijöitä
<i>pesäpalloilu:</i>			
Kaisaniemi	267	8 000	30 000
Hesperia	77	12 000	5 500
Ruskeasuo	157	3 000	10 000
Meilahti	17	350	6 000
Roihuvuori ...	27	500	3 000
Haapaniemi ...	22	400	4 000
Herttoniemi ...	13	250	4 000
Käpylän urheilu- puisto	117	1 000	8 000
yhteensä	697	25 500	70 500

	kilpailuja	yleisöä	harjoituk- sissa kävi- varattuja harjoitus- tunteja	joitä ja luisteli- joita
<i>jääkiekkoilu:</i>				
Lauttasaari	56	2 000	468.5	15 000
Väinämöinen ...	8	250	34.0	6 000
Kaisaniemi	25	500	208.0	15 000
Stadionin etu- kenttä	9	200	394.5	20 000
Kivitorppa	6	150	111.0	10 000
Herttoniemi ...	46	960	195.0	12 000
Kallio	69	1 400	66.0	8 000
Käpylän urhei- lupuisto	57	2 900	539.5	37 800
Vartiokylä	7	150	95.5	14 850
Pirkkola	23	34 000	341.0	3 000
Pitäjänmäki ...	25	500	118.5	12 000
yhteensä	331	43 010	2571.5	153 650

Muihin tilaisuuksiin oli varattu yhteensä 194 t.

	kilpailuja	yleisöä	varattuja harjoitus- tunteja	harjoituk- sissa kävi- joitä
<i>jääpalloilu:</i>				
Lauttasaari	26	150	8.0	20 000
Eläintarha	7	235	—	27 000
Ruskeasuo	5	100	37.5	15 000
Kaisaniemi ...	31	200	—	50 000
Töölön pallok.	15	3 000	54.0	14 000
Väinämöinen ...	6	100	—	30 000
Käpylän urheilu- puisto	26	300	11.0	21 000
Velodrom	6	946	—	—
Vallila	14	150	—	25 000
Herttoniemi ...	34	350	—	48 000
Kulosaari	6	100	4.0	30 000
Kallio	4	100	—	60 000
Etelä-Haaga ...	8	100	6.0	5 000
Paloheinä	16	120	—	9 900
yhteensä	204	5 951	120.5	354 900

	kilpailuja	yleisöä	varattuja harjoitus- tunteja
<i>pikaluistelu:</i>			
Eläintarha	53	3 100	184.5
Kallio	12	700	—
yhteensä	65	3 800	184.5

28. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

	kilpailuja yleisöä		kävijöitä
<i>winti:</i>			
Uimastadion ...	28	3 765	234 375
Kumpula	9	21	107 378
Uunisaari	—	—	18 000
Marjaniemi ...	—	—	13 500
Lauttasaari	—	—	9 000
Vartiokylä	—	—	10 500
Mustikkamaa ...	—	—	16 000
Seurasaari	—	—	18 000
Pukinmäki	—	—	3 000
Pakila	—	—	3 000
Malmi	—	—	7 500
Santahamina ...	—	—	400
Suomenlinna ...	—	—	600
Pirkkola	—	—	11 200
Hevossalmi	—	—	20 550
Jollas	—	—	1 230
Hietaranta	—	—	160 000
Munkkiniemi ...	—	—	20 000
Pikkukoski	—	—	18 000
Reposalmi	—	—	30 000
yhteensä	37	3 786	702 233

Perusparannustyöt. Kunnossapitotöiden ohella suoritettiin useissa paikoissa perusparannustöitä, joista mainittakoon: Uunisaaren uimalan pukusuojan kunnostaminen talviuimareille; Pikkukosken pukusuojan uudelleen järjestely; 10 laukaisuseinän rakentaminen eri jalkapallokentille; Annalan ulkovalaistuksen parantaminen; Munkkiniemen koripallokentän ja Kumpulan uimalan lentopallo- ja koripallokentän sekä Kumpulan pysäköintialueen asfaltointi; Kaisaniemen pallokentän ulkovalaistuksen uusiminen ja pohjoispään routivan osan massanvaihto; Herttoniemen uuden hyppymäen vastamäen nostaminen ja kentän rinteiden nurmetus; Soutustadionin rannan kunnostus Regatan luona; Lehtikuusentien kentän juoksusuoran ja suorituspaikkojen kunnostus; ulkoilureitin pengerrysten turvehtiminen välillä Pirkkola—Muurimestarintie; pienten hyppymäkien rinteiden turvehtiminen; Pirkkolan työ-

maaparakin rakentaminen; Käpylän urheilu- puiston harjoitusalueen nurmikon uusiminen; Töölön pallokentän pukusuojan liittämisen kaukolämpöverkkoon; Veräjämäen vallihautojen aitaus; Lauttasaaren hyppymäen alatasanteen nosto ja urheilu puiston aidan sekä Kivitorpan aidan rakentaminen.

Uudisrakennustyöt. Urheilupaikkojen rakennustyöt jatkuivat koko vuoden ja valmistuneista töistä mainittakoon: Meilahden kentät ja puistotyöt, Kallion ja Pihlajamäen kentän valaistus, Roihuvuoren jääkiekkokenttä, Vartiokylän jääkiekkokentän talvi-vesijohto ja valaistus, Pirkkolan tekojäräta sekä Lauttasaaren urheilukentän puistotyöt.

Ulkoiluosaston henkilökunta. Kertomusvuoden aikana oli ulkoiluosaston palveluksessa 2 virkasuhteista ja 4 työsopimussuhteista ulkoilualueen isäntää sekä 6 virkasuhteista ja 2 työsopimussuhteista ulkoilupuiston kait-sijaa. Työntekijöiden kokonaismäärä vaihteli vuoden mittaan jonkin verran, 1.7. se oli 123, joista 12 oli leirintäalueille valvojiksi palkattuja opiskelijoita.

Meriulkoilualan tehtävissä oli työsopimussuhteisena 5 venelaitureiden huoltomiestä sekä kalastuksen valvontatehtäviin palkattu moottoriveneenkuljettaja.

Ulkoiluosaston virka- ja työsopimussuhteisen työvoiman kokonaismäärä 1.7. oli 150 henkilöä.

Osaston päällikkönä toimi fil.maist. Eero Koroma. Avoinna olleeseen apulaisosastopäällikön virkaan valittiin 16.9. valtiot.maist. Tapani Mattila.

Ulkoilualueet ja -puistot. Ulkoiluosaston hoidossa olivat kertomusvuoden aikana Kauhalan, Kaunissaaren, Latukallion, Luukin, Nuukсионpään, Pirttimäen, Rastilan, Salmenkartanon, Suonpään ja Uutelan ulkoilu-alueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Länsi- ulapanniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren—Malkasaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varis- ja Pitkäsaaren sekä Varsasaaren ulkoilupuistot sekä lisäksi suuri määrä pienempiä saaria ja luo-

toja. Vuoden päättyessä oli ulkoilualueiden pinta-ala yht. 2 797 ha ja ulkoilupuistojen 207 ha eli kaikkiaan 3 004 ha. Lisäys kertomusvuoden aikana oli yht. 44 ha.

Kesän sateinen sää ei suosinut ulkoilutoimintaa. Tämä ilmeni varsinkin saarissa sijaitsevien ulkoilukohteiden kävijämäärien pienemisenä edelliseen vuoteen verrattuna. Sitä vastoin lisääntyi autotien päässä kaupungin ulkopuolella sijaitsevien ulkoilualueiden käyttö niin kesällä kuin talvellakin. Näin kävi varsinkin uudempien alueiden kohdalla, ja tämä tapahtui osittain vanhempien, jo tutuksi tulleiden alueiden kävijämäärien kustannuksella. Siltayhteyden avaaminen Mustikkamaalle lisäsi tämän ulkoilupuiston käyttöä.

Ulkoilualueiden kävijämäärät

	V. 1965	V. 1964
Kaunissaari	18 000	19 000
Kauhala	2 000	2 000
Latukallio	3 000	2 000
Luukki	85 000	55 000
Nuukсионpää	8 000	8 000
Pirttimäki	28 000	35 000
Rastila	41 000	40 000
Salmenkartano	12 000	8 000
Suonpää	2 000	2 000
Uutela	11 000	9 000
Yhteensä	210 000	180 000

Ulkoilupuistojen kävijämäärät

	V. 1965	V. 1964
Kivinokka	110 000	90 000
Lauttasaari	42 000	44 000
Mustikkamaa	135 000	100 000
Pihlajasaari	40 000	43 000
Satamasaari	12 000	17 000
Seurasaaari	280 000	340 000
Tullisaari	20 000	8 000
Varsasaari—Pitkä- saari	3 000	5 000
Varsasaari	18 000	28 000
Yhteensä	660 000	675 000

Edellä esitetyn mukaisesti kävi kaupungin kaikilla varsinaisilla ulkoilutarkoituksiin varatuilla alueilla Keskuspuistoa lukuun ottamatta vuoden aikana n. 870 000 (ed. v. n. 855 000) henkilöä.

Ulkoilumajat. Nuukсионpään ulkoilumajan sauna lämmitettiin kertomusvuoden aikana tilauksesta 30 (32) kertaa ja saunojen määrä oli 440 (480).

Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi 657 (532) henkilöä ja yöpymisten määrä oli 996. Saunaa käytettiin 81 (60) kertaa ja kylpijoiden määrä oli 2 561.

Rastilan ulkoilumajassa yöpyi 1 288 (1 932) henkilöä ja yöpymisten määrä oli 1 545. Saunaa käytettiin 90 (105) kertaa ja saunoja oli 1 964 henkilöä.

Salmenkartanon ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 10 000 ja Luukin majalla n. 55 000 henkilöä. Luukin rantasauna lämmitettiin tilauksesta 51 kertaa ja kylpijoiden luku oli 1 108. Maunulan ulkoilumajalla poikkesi arviolta 50 000 ja Pitkäkösken majalla n. 25 000 ulkoilijaa.

Viikonloppu- ja lomamajat. Vuosittain tehtävän telttailusopimuksen perusteella oli yksityisten omistamia majoja kertomusvuoden päättyessä Kivinokassa 588 (590), Lauttasaaren eteläkärjessä 269 (271), Länsiulapaniemiessä 245 (245), Satamasaassa 139 (139), Varsasaassa 254 (254), Itä-Pihlajasaassa 14 (14) ja Varis—Pitkäsaaressa 19 (19) eli yhteensä 1 528 (1 532) majaa.

Rastilassa oli 20 kaupungin omistamaa 2—4 hengen lomamajaa, jotka vuokrattiin yhteensä 116 (136) helsinkiläisperheelle kahden viikon ajaksi perhettä kohti. Rastilassa ja Itä-Pihlajasaassa kävi lisäksi useita kymmeniä kausitelttailijoita sekä siellä samoin kuin muillakin ulkoilualueilla suuri määrä tilapäistelttailijoita.

Rastilan lomamökkien suosio oli edellisestä vuodesta jonkin verran vähentynyt, mikä johtui paitsi sateisesta kesästä myös siitä, että Vuosaaren silta- ja tietyömaa häiritsi pahoin lomamökkikylän rauhaa.

Johdettu ulkoilutoiminta. Ulkoilualueilla ja -puistoissa järjestettiin aikaisempien vuosien tapaan sekä urheilu- ja ulkoiluviraston että eri seurojen ym. toimesta monenlaista johdettua toimintaa. Tästä esimerkkeinä mainittakoon useat kilpailu-, koulutus-, näyttö- ja juhlatilaisuudet samoin kuin leiri-, retkeily-, kurssi-, ym. toiminta käsittäen niin kesä- kuin talviulkoilukaudenkin. Järjestettyjen tilaisuuksien yhteenlaskettu osanottajamäärä nousi useihin kymmeniin tuhansiin.

Rakennus- ja korjaustyöt. Kaikilla ulkoilualueilla suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä ja useissa paikoissa myös uudisrakennus- ja perusparannustöitä. Näistä mainittakoon: Kaunissaaren saunamajan ja huoltorakennuksen valmistuminen, joista vm. rakennus sisälsi traktori-, vene- ja polttopuuvajat, varasto- ja verstastilat sekä käymälät; Luukin Halkolammin huoltotien, keittokatoksen, kaivon, käymälän ja laiturin rakentaminen sekä pysäköintialueiden tasaaminen; Nuuksionpään keittokatoksen, käymälän, kaivon, laiturin ja sillan rakentaminen; Kivinokan isännän asunnon korjaus, pysäköintialueen laajentaminen, vesijohtojen ja suihkujen lisääminen sekä uimarannan hiekoittaminen; Pirttimäen kisakentän ja pysäköintialueen rakentaminen sekä ulkoilumajan sisämaalaus ja saunan korjaus; Pihlajasaaren keittokatoksen rakentaminen; Rastilan etumiehen asunnon korjaus ja venelaiturin uusiminen; Malkasaaren kaivon ja keittopaikkojen kunnostus; Seurasaaren teiden ja siltojen korjaus ja valaistuksen uusiminen, kioskien ja ravintolan keittiön täyskorjaus, isännän asunnon, saunan ja vajan ulkomaalaus sekä viemäröinnin uusiminen ja lisäksi Salmenkartanon Parikan ja Vähä-Parikan keittokatosten, kaivojen, käymälöiden ja laiturien rakentaminen, ulkoilumajan ja henki-

lökunnan asuntojen kunnostaminen, pysäköintialueen ja pujottelurinteen tasaaminen.

Luonnonsuojelu. Kaunissaarella ja Pihlajasaarella käytettiin kertomusvuoden aikana 700 kg rehukaalia jänisten ja muiden eläinten ruokkimiseen. Lisäksi kaadettiin näissä saarissa samoin kuin Pirttimäen, Nuuksionpään ja Salmenkartanon alueillakin haapoja jänisten talviruuksi. Eri ulkoilualueilla käytettiin yhteensä 200 kg viljaa pikkulintujen ja fasaanien ruokintaan. Uusia lintujen pesimäpönttöjä otettiin käyttöön 15 kpl. Vuoden aikana tuhottiin ulkoilualueilla satakunta varista sekä 11 kulkukissaa.

Valtion riistan tutkimuslaitoksen ja ulkoiluosaston välillä aikaisemmin tehty riistan tutkintasopimus oli edelleen voimassa.

Meriulkoilu. Kertomusvuoden aikana valmistui Humallahden 239 venepaikkaa sisältävä venesatama sekä Munkkiniemen Ramsaynrantaan betoniponttooneista rakennettu 112-paikkainen venesatama. Lisäksi valmistui Mustikkamaalle uuden sillan viereen 37 venepaikkaa käsittävä laituri- ja veneeripenger. Vuoden aikana valmistui yhteensä 30 kpl betonisia laituri- ja veneeriponttooneja, jotka vuokrattiin eri venekerhojen käyttöön. Vartiokylän lahden rantaan rakennettavan suurvenesataman vaatimaa rantapenkereen täyttötöitä jatkettiin koko vuoden ajan. Eri puolilla kaupunkia sijaitsevilla vanhoilla venelaitureilla suoritettiin tarpeellisia korjaus- ja kunnossapitotöitä. Keväisin välttämättömän peräkiinnitysmaalujen juntaustyön teki satamalaitys ulkoiluosaston tilauksesta.

Venepaikat. Yksityisille veneenomistajille ja kaupungin alueella toimiville venekerhoille vuokratut kaupungin venepaikat jakaantuvat kertomusvuonna seuraavasti (suluissa edellisen vuoden vastaavat luvut):

vuokraaja	peräkiinnikkeiset paikat	peräkiinnikkeettömät paikat	yhteensä
yksityiset veneenomistajat	919 (853)	548 (561)	1 467 (1 414)
venekerhot ja pursiseurat	1 344 (967)	138 (111)	1 482 (1 078)
yhteensä	2 263 (1 820)	686 (672)	2 949 (2 492)

Eri venekerhoille vuokratut venepaikat jakaantuivat puolestaan seuraavasti:

kerhon nimi	peräkiinnikkeiset paikat	peräkiinnikkeettömät paikat	yhteensä
Puotilan venekerho	70 (—)	—	70 (—)
Eläintarhan moottorivenekerho	75 (75)	—	75 (75)
Helsingin moottorivenekerho	408 (318)	—	408 (318)
Humallahden moottorivenekerho	239 (170)	— (69)	239 (239)
Suomen moottoriveneklubi	108 (82)	16 (16)	124 (98)
Taivallahden venekerho	184 (184)	26 (26)	210 (210)
Vallilan venekerho	260 (138)	— (—)	260 (138)
Suomalainen pursiseura	—	32 (—)	32 (—)
Helsingfors Segelsällskap	—	32 (—)	32 (—)
Merenkävijät	—	32 (—)	32 (—)
yhteensä	1 344 (967)	138 (111)	1482 (1078)

Vuokratuloja kertyi yksityisille vuokra-
tuista paikoista kaikkiaan 38 530 mk, vene-
kerhoille vuokratuista paikoista 40 790 mk
ja pursiseuroille vuokratuista paikoista
1 920 mk.

Kalastusluvut. Kertomusvuoden aikana
myytiin kaupungin vesillä kalastamiseen oi-
keuttavia lupia kaikkiaan 9 439 (ed v. 9 468)
kpl.

Näistä oli uistelulupia 4 729 (5 279), lupia
verkkokalastukseen 2 826 (2 777), koukkujen
käyttämiseen 1 050 (630), pitkänsiiman käyt-
tämiseen 578 (543), pikkurysällä kalastami-
seen 49 (38), isolla rysällä kalastamiseen 23
(28) ja katiskan käyttämiseen 184 (173).

Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja
22 620 (24 334) mk. Kalastuskortteja myy-
ttiin 1 410 (1 725) kpl, mistä kertyi tuloja
705 (862) mk.

Kalavesien hoito. Tärkeimpiä kalavesien
hoitotoimenpiteitä olivat kalanpoikasten is-
tutus ja tarpeellisten rauhoitusmääräysten
noudattaminen. Kertomusvuoden aikana is-
tutettiin kaupungin läheisyydessä oleville
merialueille kaikkiaan 1 050 000 (970 000)
hauenpoikasta, mistä määrästä kaupunki
kustansi 600 000 kpl ja Helsingin kalamies-
piiri sekä kalastusseurat yhteensä 550 000
kpl.

Kuhien kutuolosuhteiden parantamiseksi
rakennettiin kaupungin vesille yht. 130 kutu-
turoa. Kuhan kutualueiden suojelemiseksi
oli kaikenlainen kalastus mato-ongintaa lu-
kuun ottamatta kielletty kesäkuun aikana
Laajalahdella sekä Vanhankaupungin ja Tul-
lisaaren selillä.

Kaupungin lähivesien jatkuva saastuminen
vaikutti epäedullisesti kalakannan lisäänty-
miseen ja viihtymiseen näillä vesialueilla.
Vesien pilaantumisen ehkäisemiseen tähtää-
vässä toiminnassa ulkoiluosasto piti yhteyttä
mm. maataloushallituksen vesiensuojelutoi-
miston kanssa.

Osa kaupungin ulkoilualueilla olevista jär-
vistä ja lammista oli kalastusalan tutkimus-
ja koetoiminnan takia rauhoitettu kalastuk-
selta. Ulkoilijat saivat kuitenkin harjoittaa
onkimista ja pilkkimistä Pirttimäen Jylhä-
ja Sulalammilla sekä Luukin Halko- ja Vää-
rälammilla.

Merilinnustus. Merilintujen syysmetsäs-
tysoikeus seuraavilla saarilla ja ulkoluo-
doilla vuokrattiin yhteisesti kahdeksalle helsin-
kiläiselle metsästysseuralle: Gråskärsbådanin
luodot, Hundörsbådarna, Koiraluoto, Trut-
kobben lähiluotoineen, Lågskär, Flathällen
ja Ytterskär ja ko. seurojen jäsenet saivat
ampua alueella 1.10.—31.12. välisenä aikana

vain muuttavia merilintuja, alleja ja meriteeriä. Kovat myrskyt ja aikainen talven tulo myöhäissyksyllä haittasi merilinnustusta ja heikensi saaliita.

Valistus- ja valvontatoiminta. Kalastuksen harrastajiin kohdistetun neuvonnan ja valistustoiminnan avulla pyrittiin ennen muuta tekemään tunnetuksi kalastuslakia ja -asetuksia sekä kalavesien hoitomenetelmiä. Helsingin kalamiespiirin ja eri kalastusseurojen toimintaa avustettiin esitelmin ja raina- ym. havaintovälinemateriaalein. Sanomalehdistölle annettiin runsaasti kalastusalaä käsittelevää aineistoa.

Ulkoiluosasto järjesti 13.4. kalastuksesta kiinnostuneille helsinkiläisille esitelmätilaisuuden, jossa oli 68 osanottajaa. Kalastusvalvoja piti lisäksi 10 esitelmää eri järjestöjen ja kalastusseurojen tilaisuuksissa sekä selosti kalatalousasioita 5 kertaa yleisradiossa. Kertomusvuoden aikana ulkoiluosasto lähetti pääkaupungin kalastusseuroille kaksi

ajankohtaisia asioita käsittelevää kiertokirjettä. Kaupungin alueella toimi vuoden aikana kaikkiaan 82 kalastusseuraa ja -kerhoa, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä kohosi n. 8 000:een.

Ulkoiluosaston toimesta suoritettiin kalastuksen ja merilinnustuksen valvontaa yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin sekä muutamien kalastus- ja metsästysseurojen asettamien vartijoiden kanssa. Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 650 kalastajan ja linnustajan luvat, jolloin takavarikoitiin 8 erilaista pyydystä ja 4 henkilöä asetettiin syytteeseen luvattomasta merilintujen ampumisesta.

Matkailijapalvelu. Ulkoiluosasto ylläpiti leirintäalueita Lauttasaaren ja Tullisaaren ulkoilupuistoissa. Näitä leirintäalueita käyttäneiden henkilöiden määrät leirintäkautena 15.5.—15.9.1965 ilmenevät seuraavasta (sulkeissa vastaavat luvut v:n 1964 leirintäkaudelta):

leirintäalue	suomalaisia	ulkomaalaisia	yhteensä
Lauttasaari	3 437 (4 479)	3 987 (3 659)	7 424 (8 138)
Tullisaari	2 701 (2 681)	2 885 (1 991)	5 586 (4 672)
yhteensä	6 138 (7 160)	6 872 (5 650)	13 010 (12 810)

Keskimääräinen oleskeluaika oli molemmilla leirintäalueilla kertomusvuoden leirintäkautena 2.2 vrk henkeä kohti ja yöpymisten kokonaismäärä nousi n. 28 600:aan (27 000).

Ulkomaalaisten osuus leirintäalueilla yöpyneistä, mikä edellisenä vuonna oli 44.1 %, kohosi kertomusvuonna 52.8 %:iin. Ulko-

maalaiset edustivat 47:ää eri kansallisuutta. Suurimman ryhmän näistä muodostivat saksalaiset, joita oli 2 683 henkeä. Seuraavina olivat ruotsalaiset, 1 401 henkeä, ranskalaiset 549 henkeä ja englantilaiset, 345 henkeä.

Kulku- ja yöpymisvälineiden määrät leirintäalueilla olivat kertomusvuonna seuraavat:

leirintäalue	autoja	m-pyöriä	asuntovaunuja	teltoja
Lauttasaari	2 210	86	53	3 560
Tullisaari	1 840	35	106	2 287
yhteensä	4 050	121	159	5 847

Stadionin retkeilymaja oli Suomen Retkeilymajajärjestön hoidossa. Majassa yöpyi yhteensä 14 139 (ed.v. 15 382) vierasta, joista

suomalaisia oli 7 727 (8 857) ja ulkomaalaisia 6 412 (6 525). Yöpyjät olivat kotoisin 65 eri maasta ja viipyivät majassa keskimäärin 2.2

vrk henkilöä kohti. Yöpymisiä kertyi kaikkiaan 30 562, joista kotimaisten vieraiden osalle tuli 15 407 ja ulkomaalaisten 15 155 yöpymistä.

Ulkomaalaisista yöpyjistä olivat lukumääräisesti ensimmäisellä sijalla saksalaiset, joita oli 2 042 (1 902) henkeä, toisella sijalla olivat ruotsalaiset, joita oli 1 239 (1 694) henkeä.

Kertomusvuoden talousarviossa tarkoitukseen varatun määrärahan turvin sai 185 (113) *suuri-perheistä* ja vähävaraista helsinkiläistä *aitiä* sekä 180 (128) heidän nuorimpiinsa kuuluvaa lastaan anomuksen perusteella ilmaisen 14 vrk:n pituisen oleskelun Lomalii-ton, Virkamiesliiton sekä Svenska Semester-förbundet ja Lasten Kesä yhdistysten loma-kodeissa.

Ulkoilujärjestöjen tukeminen. Ulkoilutoiminnan tukemiseen varattu määräraha jaettiin kuuden (kolmen) sitä anoneen järjestön kesken. Ulkoiluosasto oli lisäksi jatkuvasti yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailija-yhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, mihin yhdistykseen kuului kertomusvuoden aikana 14 retkeilykerhoa.

Viihdytys- ja kotiseututoiminta. Osaston toimesta järjestetyssä Hietarannan juhannusjuhlassa oli maksanutta yleisöä 4 511 (3 964) henkeä. Toinen juhannuskokko poltettiin Kaivopuiston rannassa, missä oli myös runsaasti yleisöä.

Ulkoilmakonsertteja järjestettiin kesäkuukausina kaupungin eri puistoissa yht. 74. Näistä oli 30 konserttia viiden eri soittokunnan pitämää ja 44 konserttia kymmenen eri laulukuoron pitämää. Yhteislaulutilaisuuksia

järjestettiin 8 ja vapaanäytäntöjä kesäteatterissa 2 kertaa.

Helsingin torvisoittokunnalla oli lisäksi kaikkiaan 27 ulkoilmakonserttia kaupungin puistoissa sekä konsertti Kustaankartanon vanhainkodissa ja Koskelan sairaskodissa.

Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi helsinkiläisten keskuudessa osasto oli yhteydessä eri kaupunginosissa toimi-viin kotiseutuyhdistyksiin sekä palveli yleisöä antamalla tietoja kotiseutukysymyksistä.

Tiedotus- ja suhdetoiminta. Useissa tilaisuuksissa selostettiin helsinkiläisille tarjoutuvia ulkoilumahdollisuuksia. Lehdistön, radion ja TV:n välityksellä selvitettiin myös ulkoiluasioita sekä pyrittiin lisäämään pääkaupungin asukkaiden ulkoiluharrastusta.

Toukokuussa järjestettiin kaupunginvaltuustolle ja lautakuntien jäsenille tutustumisretki Salmenkartanon ulkoilualueelle. Eri ulkoilualueille suunnatut, ohjatut »kaupungin retket» tutustuttivat myös suurta yleisöä tarjolla oleviin kesä- ja talviulkoilumahdollisuuksiin. Samaa päämäärää palveli ulkoiluosaston julkaisema »Metsään, merille, maanteille» -vihkosen samoin kuin muidenkin ilmaisten esittelylehtisten jakaminen yleisön käytettäväksi.

Eläintarhaosaston henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana 9 vakinaista viranhaltijaa ja 27 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 36. Osaston päällikkönä toimi intend. Curt af Enehjelm.

Eläintarhassa kävi kertomusvuoden aikana:

	aikuisia	lapsia	yhteensä
Korkeasaaren lautalla	211 500	110 173	321 673
Maksullisilla moottoriveneillä	61 900	23 400	85 300
kaikkiaan	273 400	133 573	406 973
Maksullisissa kohteissa kävi:			
Kissalaaksossa	171 705	77 043	248 748
Apinatalossa	204 027	90 450	294 477
Karhulinnassa	157 714	75 564	233 278
Karhulinnan käymälässä	9 317	4 098	13 415
kaikkiaan	542 763	247 155	789 918

Syyskesällä julkaistiin Korkeasaaren opas tarkistettuna ja parannettuna sekä suomen- että ruotsinkielisenä painoksena.

Kertomusvuoden päättyessä oli saaren koelmissa n. 210 eri eläinlajia ja n. 1 000 eläintä. Mainittakoon, että saarella oli edustettuna 7 eri karhulajia, 17 kissaeläinlajia, 8 hirvilajia, 12 apinalajia ja 10 pöllölajia.

Uusien eläinten hankinnassa kiinnitettiin edelleen päähuomio sopivien eläinten saamiseen Kissalaaksoon. Niinpä hankittiin 2 viidakkokissaa, gepardi eli metsästysleopardi, 2 kafferikissaa, 2 pantterikissaa, 2 Afrikan kultakissaa, tiikerikissa ja ozelotti. Muista uusista lajeista mainittakoon 2 valkohäntäpeuraa, 2 isoa piikkisikaa sekä erilaiset linnut.

Kertomusvuoden aikana myytiin tai vaihdettiin uusiin eläimiin 45 eläintä, joista 3 ahmaa, 2 näätäkoiraa, vapitihirvi, poro ja 3 laamaa.

Saarella syntyi vuoden aikana yhteensä n. 1 110 eläintä, joista kuitenkin lähes 900 oli eläinten ruokintaan käytettyjä kaniineja ja marsuja. Syntyneistä eläimistä mainittakoon 3 jakkihärkää, 3 alppikaurista, 18 neljään eri lajiin kuuluvaa hirveä, 2 visenttiä, neitokurki, 7 harjalammasta ja 8 muflonlammasta.

Eläimiä kuoli tai teurastettiin 1 109. Luku sisältää em. teurastetut kanit ja marsut. Arvokkaita eläimiä ei vuoden aikana kuollut.

Kesällä aloitettiin uuden rantapaviljongin rakennustyö. Paviljonki valmistui kevätkauden 1966 alkuun mennessä. Muista rakennustöistä voidaan mainita vuohitarhan siirtäminen uuteen paikkaan sekä saunarakennuksen lämmitysjärjestelmän muuttaminen öljylämmitteiseksi.

Menot ja tulot. Käyttömeno olivat kokonaisuudessaan 7 399 859 mk, josta 553 992 mk tuli lautakunnan ja viraston, 3 676 101 mk urheiluosaston, 1 753 766 mk ulkoiluosaston, 879 400 mk eläintarhaosaston ja 536 600 mk avustusten osalle.

Menoista oli 1 279 531 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkoja ja poistoja, 583 395 mk rakennusten ja venelaiturien kunnossapitoa ja 1 336 489 mk muuta kunnossapitoa.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 6 654 013 mk, josta 4 849 766 mk urheilun, 1 462 204 mk ulkoilun ja 342 043 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 518 100 mk, josta 373 485 mk urheilun, 135 297 mk ulkoilun ja 9 318 mk Korkeasaaren eläintarhan osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 1 288 063 mk, josta urheilulaitoksista 705 136 mk, ulkoilusta 311 003 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 271 924 mk.